

PROFESOR PETER GOSAR – DEVETDESETLETNIK

V mesecu oktobru je praznoval devetdesetletnico akademik prof. dr. Peter Gosar.

Peter Gosar je bil rojen 15. oktobra 1923 v Ljubljani. Po končani klasični gimnaziji je študiral fiziko na Univerzi v Ljubljani in diplomiral leta 1951 iz fizike in matematike. Leta 1956 je bil promoviran za doktorja fizikalnih znanosti z disertacijo o razširjanju svetlobe v optično nehomogenem sredstvu.

V letih 1953–1957 je delal pri razvoju polprevodniških elementov v laboratoriju za polprevodnike pri Inštitutu za elektrozeve v Ljubljani, nato pa je leta 1957 postal sodelavec Nuklearnega instituta Jožef Stefan. V letu 1961 je pričel predavati na Univerzi v Ljubljani in njegova predavanja iz fizike trdnih snovi so kmalu vzbudila veliko zanimanje. Oktobra 1966 se je redno zaposlil kot izredni profesor na Matematično-fizikalnem oddelku Fakultete za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani ter bil leta 1971 izvoljen v naziv rednega profesorja. Na univerzi je predaval vse do upokojitve v letu 1993.

Profesor Gosar sodi v našem okolju med pobudnike znanstvenih raziskav v fiziki trdnih snovi. V obdobju do leta 1960 je objavil več člankov o eksperimentalnih in teoretičnih raziskavah površinskega fotoefekta pri polprevodnikih in njihovih površinskih lastnostih. S tega področja ima tudi dva patenta. Kasneje se je usmeril na področje teoretičnih raziskav v fiziki trdnih snovi, kjer je obravnaval vrsto transportnih in dinamičnih problemov, npr. električne in mehanske lastnosti ledu, električno prevodnost polprevodnikov in molekulskih kristalov, teorijo majhnih polaronov, električne lastnosti amorfnih snovi, električno prevodnost v plastnih molekulskih kristalih, teorijo večielektronskih preskokov med primesmi v zmerno kompenziranih polprevodnikih, relaksacijo paraelastičnih centrov, korelacijske funkcije za gostoto tokovnih izvorov v amorfnih snoveh in teorijo koherentnega sevanja kanaliziranih nabitih delcev v kristalih. Posebno pozornost so vzbudila njegova dela o protonski prevodnosti ledu, o elektronskem transportu v molekulskih kristalih, o večielektronskem preskakovanju v polprevodnikih ter o relaksaciji paraelastičnih centrov. Med prvimi pri nas je vpeljal metodo termodinamskih Greenovih in odzivnih funkcij s področja kvantne statistične

mehanike, ki jo je dopolnjeval in uporabljal pri reševanju problema kinetike paraelastičnih centrov in električne prevodnosti amorfnih snovi.

Kot gostujoči znanstvenik je profesor Gosar sodeloval v več tujih centrih: 1958–1959 v Laboratoire de Magnétisme et de Physique de Solide, Bellevue, Francija; 1964–1966 na University of North Carolina, Chapel Hill, ZDA; 1972–1973 v Laboratoire de Spectrométrie, Université I de Grenoble, Francija. Poročal je na številnih mednarodnih in domačih srečanjih, večkrat tudi z vabljenimi in uvodnimi predavanji.

S svojim raziskovalnim delom na področju fizike trdnih snovi ter s predavanji in mentorskim delom na Univerzi v Ljubljani je profesor Peter Gosar odločilno prispeval k razvoju fizike in k dvigu kvalitete visokošolskega študija pri nas. Njegova predavanja na dodiplomskem in podiplomskem študiju fizike so med študenti in profesorji veljala kot vzor skrbno pripravljenih in razumljivih predavanj. Na vsa vprašanja slušateljev je vedno odgovarjal z natančnimi pojasnili, ki so bila odraz njegove široke razgledanosti in poglobljenega znanja. Ključna je bila tudi vloga profesorja Gosarja kot predsednika komisije in glavnega izpraševalca pri diplomskih in magistrskih izpitih. Prav tako je bilo neprecenljivo njegovo pretehtano mnenje pri usmerjanju pedagoškega dela in pri kadrovskih vprašanjih. Profesor Gosar je bil mentor pri petih doktorskih delih ter pri številnih diplomskih in magistrskih delih.

Leta 1964 je profesor Peter Gosar prejel Kidričevo nagrado za raziskave protonske prevodnosti ledu, leta 1994 pa državno nagrado Republike Slovenije za življenjsko delo na področju teoretične fizike. Prejel je tudi številne druge nagrade in priznanja: zaslužni član Instituta Jožef Stefan (1979), red dela z zlatim vencem (1980), zaslužni znanstvenik Instituta Jožef Stefan (1994), častni član Društva matematikov, fizikov in astronomov Slovenije (1994), zaslužni profesor Fakultete za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani (1994). Slovenska akademija znanosti in umetnosti ga je leta 1969 izvolila za dopisnega člana in leta 1976 za svojega rednega člana.

Ob svojem pedagoškem in raziskovalnem delu je profesor Gosar prevzel tudi številne druge odgovorne naloge. Na Institutu Jožef Stefan je bil v letih 1967–1969 načelnik Oddelka za fiziko, kasneje pa vodja Odseka za fiziko, član Znanstvenega sveta instituta in v času 1980–1982 njegov predsednik. V letih 1971–1972 ter 1973–1975 je bil predstojnik Oddelka za fiziko FNT Univerze v Ljubljani, v času 1970–1971 pa predsednik Društva matematikov, fizikov in astronomov. Bil je član komisije za Kidričeve nagrade, član predsedstva Raziskovalne skupnosti Slovenije in več let tudi predsednik njene področne komisije za matematično-fizikalne vede.

Profesor Peter Gosar velja za enega od utemeljiteljev sodobne slovenske fizikalne šole. S svojim raziskovalnim delom na področju fizike trdnih snovi se je izkazal kot vrhunski znanstvenik, hkrati pa kot izjemen predavatelj, mentor in pedagog. Ob visokem jubileju želimo slavljenцу še veliko zdravih in uspešnih let.

Peter Prelovšek in Raša Pirc